

נעשו מתוקים, א"כ אפשר למצוות על השבת, מפני שהשבת עיקר נסיוונו הוא במא שנותגע למקור מחיית האדם.

וכבר ביארו חז"ל במדרש [שמות ר' ב פרשה ה' אות י"ח], והבאתי דבריהם כמה פעמים בספר זה, שמקור בטחונם בה' בגנות הארוכה של מצרים היו המגילות שהשתגעו בהם בשבתו עד שהפסיק פרעה מנהגם זה בשנה האחרונה לשעבוד, ולכן מכיוון שימי השבת היו מקור הבטחון בימי שבתם במצרים, כמו כן השבת הראשונה²² לצאיהם מהגולות היה ג"כ לחזק בהם את יסוד הבטחון, והיינו שכאן ראו שהכל תלוי ברצונו של הקב"ה, ואין להם אלא לישען עליו, ולכן כאן היה המקום שנקבע שם חוקים ומשפטים וגם השבת ניתן להם אז²³. ועיין להלן ט"ז פ"כ"ה.

ומה שניתן להם פרשת פרה אדומה במרה²⁴, וכבר הקשו המפרשים הא קודם הקמת המשכן בכלל לא שייכת מצוה זו, ביארתי להלן בפרשת חקת [י"ט פ"ב] שהטעם הוא משום דבאמת העיקר מה שניתן להם פרשיות אלו הכא היה בכדי שיתעסקו

מה שחולק על דברי הטור שפירש דשם "הוי-ה" הוא פ"י ה' הוה ו-ה' ה, והגר"א פירש שהוא נמצא קיים, כי מכיוון שפירשו וזה מושג של נמצא קיים, כי מכיוון שפירשו של "א-ה' ה" הוא נמצא קיים, גם פ"י "הוי-ה" בן הוא, וכך שכח הרשב"ם לעיל בפרשת שמות [ג' פט"ו], עי"ש²⁰.

ט"ז, כ"ב. וילכו שלשת ימים במדבר גו' ויבאו מרתה וגו'.

ולहלן בפסוק כ"ה מבואר שם נתן להם מקצת פרשיות של תורה. ונראה לי דהוآل לקיים מה שאמר לעיל בפרשת שמות [ג' פ"יח]: ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר גו', ודוו"ק²¹.

ט"ז כ"ה. שם שם לו חוק ומשפט ושם נסהו.

פירוש"י ווז"ל: במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה ודינין עכ"ל. מה שציווה להם השבת במרה, הוא משום שאחרי שהוכיה להם משה כי סוד הפרנסה [אכילה ושתיה] מסור בידי הקב"ה, וכמשליכין עץ מר למים מרים

20. ועיין בדברי רבינו לעיל בפרשת שמות שם שביאר עוד עניין זה.

21. זה מובן היטב ע"פ מה שביאר רבינו לעיל בפרשת שמות שם שבאמת מלכתחלה רצה הקב"ה שפרעה רק ישחררם לשלה ימים כדי שייצאו למוד תורה במדבר ולהתחזק בשבייל המאה ותשעים שנה שנשארו לגנות מצרים עי"ש, ולפ"ז הכוונה הייתה שיצאו עד מרה וימדרו שם מקצת פרשיות התורה ויחוירו למצרים, אבל מכיוון שפרעה לא הסכים אז נתגלו כל עניין השחרור המקדים.

22. היינו שמכיוון שיצאו מצרים ביום חמישי, א"כ שלשה ימים אחר כך היה יום שבת.

23. יסוד הדברים ברש"ם כאן: שם במרה על ידי עליילות אשר שם למים ואח"כ ריפה להם את המים התחליל להוכיהם שיקבלו עליהם את החוקים ואת המשפטים אשר ילמדם והוא יעשה צרכיהם וכו'.

24. עיין בדברי רבינו להלן בפרשנש משפטיים [כ"ד פ"ג] שהוכיה שהגירסת הנכונה ברשי' היא פרה אדומה ודלא כיש שרכו להגיה כ"א (כבד אב) במקום פ"א (פרה אדומה), ועי"ש. ועוד ביאר שם מדווע בוגרא מנו מצוות

אחריות מה שמנה רשי' כ"ז. ועי"ש.

אמת לע יעקב על התורה / קמנצקי, יעקב [עמ"ד 304] (3193)

דליךתם הייתה לכל א' בפני עצמו, וכמו שארוז'ל [יוםא ע"ה ע"א]: צדיקים על פתח ביהם והרשעים הוצרכו להרחק נדוד, אבל הכל²⁸ בלשון יחיד, דקאי אכל העם. ועיין באונקלוס שהעתיק הכל בלשון רבים.

ט"ז, כ"ג. שבתון שבת קדש לה' מחר. לכואורה לעולם תיבת "מחר" היא בCKER, והוא ליה למיימר "הלילה שבת קדש". ומה ראייה למה שכחתי לעיל בפרשタ בא [י"ב פ"י] שקדום מתן תורה היה הלילה הולך אחר היום, ותחילת השבת הייתה באמת מחר בכוקר, ודוק'.

ט"ז, כ"ה. אכלוهو היום כי שבת היום לה'.

פירושי ז"ל: שחרית שהיה רגילין ליצאת וללקוט באו לשאול אם נמצא לאו אמר להם את שבידכם אכלו וכו'. לכואורה אין כאן תשובה על שאלתם, שהם שאלו אם יצאו ללקוט והיה לו להסביר שלא יצאו, ומה זה שאומר להם אכלוهو היום. וצריך לומר שהייה פשוט להם שבאים לא יצאו ללקוט לא יأكلו, כי איך יאכלו את המן שבידם כל זמן שאין יודעים אם לא נפסק המן לגמרי, והסביר להם התשובה תיכף: אכלוهو היום, כי זה עיקר השבח שהיא לבו בטוח בהנחת השיטת אפילו במקום שהوش שתחפסק פרנסתו. ועיין להלן בפרשタ כי תשא נל"ב פ"א] שכירתי שנקרה זו הייתה שורש

בתורה²⁵ ויתכוונו לקבלת התורה בהר סיני, ואין לך הכנה גדולה יותר ללימוד התורה מפרשタ פרה אדומה, שהרי פרשה זו מלמדתנו שהתורה אינה נמדדת בשכל האדם אלא בשכל עליון, שהרי פרה אדומה מטמאת טהורם ומטהרת טמאים והוא حق וגזרת הכתוב. וכך קודם שיוכלו לקבל תורה בהר סיני הוכרוו להבין כי התורה יכולה לעלה משכלי אנוש היא. ועיין עוד מש"כ בפרשタ עקב [ט' פ"ז] שמאcan הוא המקור לשיטות הסובבות שקריאת פרשת פרה אדומה היא מן התורה, ועיי"ש.

ט"ז, א'. בחמשה עשר יום לחדר השני.

כתב ראב"ע ז"ל: והנה הערלים קראו שמות ימות השבוע על שמות המשרתים יום שבת לא כן וכו'. ומכל מקום באנגלית קראו גם את יום השבת על שם המשרת²⁶. ומה שכח עוד הראב"ע ז"ל: כי הנה אנשי הוזו שאינם מודים במעשה בראשית תחלה ימי השבוע להם يوم רביעי בעבור כי כוכב היום הוא כוכב חממה וכו', פירוש דבריו, כי אף שלפי המזלות הסדר הנהו חל"מ צנ"ש, אבל לפי הסדר של שצ"מ חנכ"ל היום הוא כוכב החמה²⁷.

ט"ז, ד'. ויצא העם ולקטו גו' למען אنسנו הילך בתורתינו וגוי.

הזכיר "ולקטו" בלשון רבים משומס

25. מדיק מלשון רשיי "נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם".

26. היינו Saturday נקרא על שם המשרת Charn.

27. עיין ברשיי ברכות [דף נ"ט ע"ב] ושבת [דף קכ"ט ע"ב] שמדובר כל עניין זה היטב.

28. ככלומר, שאר התיבות בפסוק: ויצא, אنسנו, הילך, כולם בלשון יחיד, והיינו משומם דקאי העם. [ובמהדרות הראשונות נפלה טעות בדברי דבריו]. ועיקר כוונת רבינו כאן היא לישב מדוע כתיב "ולקטו", דהיינו דקאי על

העם הו"ל למיימר ויצא העם "ולקטו" וגוי.]

אמת לע יעקב על התורה / קמנצקי, יעקב [עמ"ד 305] (3193)